

Силабус курсу
Семіотика народної культури

Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Спеціальність: 035 Філологія
Освітньо-наукова програма «Філологія»
Рік підготовки – 2, семестр – 4
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна
Кількість кредитів – 5
Дні занять: за розкладом, ауд. 87
Консультації: за розкладом, ауд. 87
Мова викладання: українська

Керівник курсу

доктор філологічних наук, доцент Лабашук Оксана Василівна

Контактна інформація: lov081168@tnpu.edu.ua

Опис дисципліни

У процесі підготовки здобувачів ступеня доктора філософії з напрямку філологія та спеціалізації фольклористика необхідно забезпечити опанування аспірантами фундаментальних дисциплін галузі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія фольклору» є формування у здобувачів кваліфікації доктор філософії «Філологія» таких компетентностей:

– здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності;

– здобуття глибинних знань у галузі фольклористики та семіотики культури, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових фольклористичних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

– здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх, за допомогою використання наукового апарату семіотики та суміжних дисциплін.

Навчальний контент

Години			Теми	Результати навчання	Завдання
лекції	прак-тичні	самос-тійна робота			
4	2	14	Тема 1. Основні поняття семіотики.	Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження. Предмет і границі семіотики. Поняття знаку в	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань,

				роботах Ч. Пірса и У. Моріса. Семіологія Ф. де Соссюра – життя знаків у межах життя суспільства, Пражський лінгвістичний гурток і семіотика мови (Р. О. Якобсон, Н. С. Трубецький). Поняття «мовної картини світу» у роботах Анни Вежбіцької.	самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
4	2	14	Тема 2. Етносеміотика та її потенціал у дослідженні традиційної культури.	На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання. Розуміти сутність етносеміотичного підходу у антропологічних та етнографічних дослідженнях. Визначати вплив символічних форм, традицій і ритуалів на поведінку людини. Розуміти <u>міф</u> як фундаментальний зміст колективної свідомості, підвалини стійких соціальних структур та первісне мислення як метафоричне сприйняття дійсності на чуттєвому рівні.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
6	4	14	Тема 3. Семіотика та етнолінгвістика	Обирати адекватну предметові філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології. Знати основні постулати Люблінської етнолінгвістичної школи (Є. Бартмінський) та етнолінгвістичної школи М. І. Толстого. Співвідносити мову традиційної культури і етнолінгвістичні та семіотичні методи її	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.

				вивчення. Усвідомлювати проблеми реконструкції праслав'янської традиційної культури. Інтерпретувати методи картографування елементів фольклору.	
4	2	14	Тема 4. Семіотичний аналіз культури, історії, літератури.	Усвідомлювати структурну подібність мови і реальності на основі семіологічної теорії французького філософа Р. Барта. Визначати вплив мови на конструювання міфів сучасного суспільства. Знати основні положення роботи М. Фуко «Слова і речі». Застосовувати підходи семіотики культури і літератури (Ю. М. Лотман) та семіотики історії та мистецтва (Б. А. Успенський).	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
4	4	14	Тема 5. Семіотичне та етнолінгвістичне вивчення міфологічних персонажів українського фольклору.	Володіти семіотичними та етнолінгвістичними методами вивчення української міфологічної системи. Розуміти поняття міфологічного персонажа. Опанувати алгоритмом опису міфологічного персонажа. Розуміти співвідношення міфологічного персонажу і міфологічної функції.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
6	4	14	Тема 6. Семіотичний аналіз обрядової культури.	Розуміти ритуальну теорію походження обрядів. Виокремлювати проблему співвідношення фольклору і обряду в синхронії та діяхронії. Інтерпретувати обряд як театралізоване вираження суті культури (К. Гірц). Визначати основні семіотичні коди українців.	Лекція, дискусія, постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.

					літературою та інтернет-джерелами.
2	2	16	Тема 7. Застосування семіотичних методів до аналізу текстів народної культури..	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку. Застосовувати методи семіотичного аналізу до самостійної інтерпретації текстів народної культури	Постановка й обговорення проблемних запитань, виконання творчих і самостійних завдань, самостійна робота з навчальною та науковою літературою та інтернет-джерелами.
30	20	100	Всього		

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей
ФК 1	Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
ФК 2	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.
ФК 3	Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.
ФК 5	Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.
	Програмні результати навчання
ПРН 1	На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.
ПРН 3	Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
ПРН 12	Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

Літературні джерела

Байбурын А. К. Ритуал в традиционной культуре : структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов / А. К. Байбурын — СПб : Наука, 1993. — 242 с.

Барт Р. Основы семиологии / Р. Барт // Структурализм: «за» и «против». — М., 1975. — С. 114–163.

Богданов К. А. Повседневность и мифология : исследования по семиотике фольклорной действительности / К. А. Богданов. — СПб : Искусство-СПБ, 2001. — 438 с.

Боряк О. Творення дитини як семіотичного феномена / О. Боряк // Народна культура українців: життєвий цикл людини: історико-етнографічне дослідження: у 5 т. / В. К. Борисенко ; наук. ред. М. Гримич. — Т. 1 : Діти, дитинство. Дитяча субкультура. — К. : Дуліби, 2008. — С. 13–30.

Виноградова Л. Н. Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян / Л. Н. Виноградова. — М. : Индрик, 2000. — 432 с.

Гаврилюк Н. К. Картографирование явлений народной культуры (по материалам родильной обрядности украинцев) / Н. К. Гаврилюк. — К. : Наукова думка, 1981. — 279с.

Гирц К. Интерпретация культур / К. Гирц ; пер. с англ. — М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2004. — 560 с.

Еко У. Роль читача Дослідження з семіотики текстів / У. Еко; [пер. з англ. М. Гірняк]. — Львів: Літопис, 2004. — 384 с.

Леви-Стросс К. Структурная антропология / К. Леви-Стросс ; пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова. — М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 512 с.

Лисюк Н.А. Постфольклор в Україні / Наталія Лисюк. — К.: [Агентство «Україна»], 2012. — 348 с.

Лотман Ю. М. Семиосфера. / Ю. М. Лотман — СПб: «Искусство — СПб», 2000. — 704 с.

Славянские древности : этнолингвистический словарь : в 5-ти т. / под ред. Н. И. Толстого. — Т. 1 : А-Г. — М. : Международные отношения, 1995. — 584 с., — Т. 2 : Д-К. — М. : Международные отношения, 1999. — 700 с, Т. 3 : К-П. — М. : Международные отношения, 2004. — 694 с, Т. 4 : П-С. — М. : Международные отношения, 2009. — 700 с, Т. 5 : С-Я. — М. : Международные отношения, 2012. — 736 с.

Успенский Б. А. Семиотика искусства. / Б. А. Успенский — М.: Языки русской культуры, 1995. — 360 с.

Bartmiński J. Materiały do sennika ludowego / J. Bartmiński, Grażyna Bączkowska // Etnolingwistyka. Problemy języka i kultury / pod red. J. Bartmińskiego. — Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 1988. — № 1. — S. 147–171.

Simonides D. Współczesna śląska proza ludowa / D. Simonides. — Opole : Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, 1969. — 306 s.

Політика оцінювання

- *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Роботи, які здано з порушенням термінів без поважних причин, буде оцінено на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модуля відбувається за наявності поважних причин.
- *Політика щодо академічної доброчесності.* Письмові роботи викладач перевіряє на наявність плагіату і допускає до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час модульних робіт та заліків заборонено (у т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування (наприклад, у програмі MOODLE).
- *Політика щодо відвідування.* Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проєкту) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Остаточна оцінка за курс розраховується таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Тема 1	10
Тема 2	10

Тема 3	10
Тема 4	10
Тема 5	10
Тема 6	10
Тема 7	20
Підсумковий контроль (теми 1-15) – виступ на підсумковій конференції	20

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	зараховано
B	85-89	зараховано
C	75-84	зараховано
D	65-74	зараховано
E	60-64	зараховано
FX	35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
F	1-34	не зараховано з обов'язковим повторним курсом

До силабусу додано такі матеріали:

- 1) навчально-методичний комплекс (лекційний матеріал, завдання для практичних занять, сформульована тематика для самостійного аналізу явищ народної культури);
- 2) електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.